

Leeslijst Tijd

Reading List Time

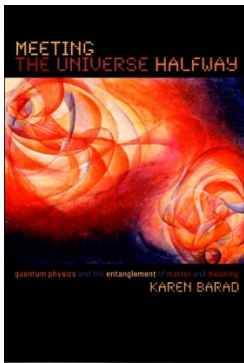
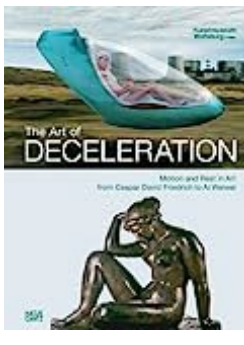

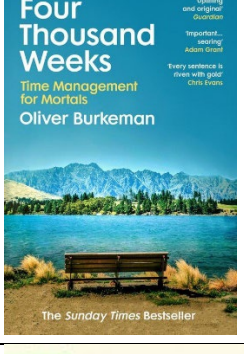
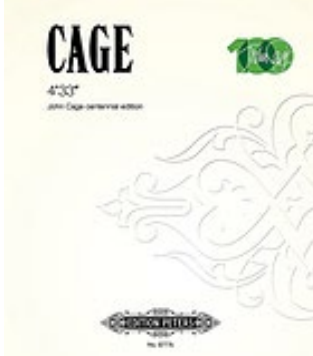
Voor het dossier Tijd van Studium Generale stelden de ArtEZ Bibliotheken in Zwolle een leeslijst samen. De boekenlijst is een handreiking om het thema Tijd verder uit te diepen. Alle boeken zijn (binnenkort) aanwezig in de bibliotheken Art & Design en/of Muziek. Klik op de boekomslag om het te reserveren in de bibliotheek.

For Studium Generale's Time dossier, the ArtEZ Libraries in Zwolle compiled a reading list. The book list is a helping hand to further explore the theme of Time. All books are available in the Media Library (or will be, soon). Click on the cover of the book to reserve a copy at the ArtEZ Library

Ook op het ArtEZ onderzoeksplatform [APRIA](#) (ArtEZ Platform for Research Interventions of the Arts) vind je veel interessante bijdragen over Tijd, zoals de mini-podcastserie [Iets tijdelijks](#). Hierin spreken Katia Truijens en Laurie Hermans met chronobioloog Joke Meijer, filosoof Joke Hermsen, binnenvaartschipper Liana Engibarjan en kunstenaar Mark IJzerman over persoonlijke tijdservaring, efficiëntie en andere manieren om de tijd te verbeelden. [APRIA | Iets tijdelijks \(artez.nl\)](#)

The ArtEZ research platform APRIA (ArtEZ Platform for Research Interventions of the Arts) also features many interesting contributions on Time, such as the podcast mini-series [Something Temporary](#) (Dutch with English surtitles). In two podcasts, Katia Truijens and Laurie Hermans talk with chronobiologist Joke Meijer, philosopher Joke Hermsen, barge captain Liana Engibarjan and artist Mark IJzerman about personal experience of time, efficiency and different ways of representing time. [APRIA | Something Temporary \(artez.nl\)](#)

<p>Louis Andriessen, <i>De Tijd/Time: for large ensemble : 1980-1981</i>. Donemus, 1981</p>	<p>Full Score</p>
<p>Louis Andriessen Platform</p> <p>Louis Andriessen: on the conceiving of Time - Hémisphère son</p> <p>Louis Andriessen's "De Tijd": At the Intersection of Time and Eternity – The Listeners' Club</p>	

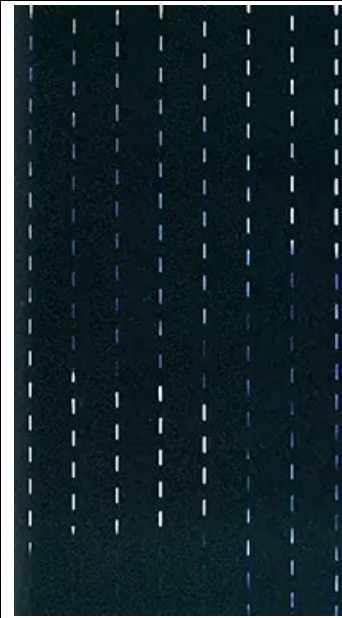
<p>Karen Barad, <i>Meeting the Universe Halfway</i>. Duke University Press, 2007.</p> <p><i>is an ambitious book with far-reaching implications for numerous fields in the natural sciences, social sciences, and humanities. In this volume, Karen Barad, theoretical physicist and feminist theorist, elaborates her theory of agential realism. Offering an account of the world as a whole rather than as composed of separate natural and social realms, agential realism is at once a new epistemology, ontology, and ethics.</i></p>	
<p>Markus Brüderlin (ed.), <i>The art of deceleration: motion and rest in art form Caspar David Friedrich to Ai Weiwei</i>. Ostfildern: Hatje Cantz, 2011.</p> <p><i>This publication on the dialectical phenomenon of motion and rest in art from the Romantic to classic modernism and the present day. From the beginning, the fascination for unleashed motion was accompanied by the search for an aesthetic of slowness.</i></p>	
<p>Oliver Burkeman, <i>4000 weken : je tijd op aarde en hoe ermee om te gaan</i>. Maven Publishing, 2022</p> <p><i>Dit boek laat je zien hoe: Het ultieme gevoel van 'deep time' te ervaren; Om te gaan met afleiding (van binnenuit en van buitenaf); Je meer tijd hebt als je er guller mee omgaat; Beter te kiezen waar je je tijd aan besteedt; Te vieren dat alles eindig en beperkt is.</i></p>	
<p>Oliver Burkeman, <i>4000 weeks : time management for mortals</i>. Vintage, 2022</p> <p><i>Drawing on the insights of ancient philosophers, Benedictine monks, artists and authors, Scandinavian social reformers, renegade Buddhist technologists and many others, Oliver Burkeman sets out to realign our relationship with time - and in doing so, to liberate us from its grasp.</i></p>	
<p>John Cage, <i>4'33"</i>: [for any instrument or combination of instruments] Sheet music. Edition Peters, 2012</p> <p><i>It was composed in 1952 for any instrument or combination of instruments; the score instructs performers not to play their instruments throughout the three movements.</i></p> <p>John Cage: Official Website</p> <p>John Cage: 4'33" App Up Upload your version of 4'33"!</p>	

Maria Dabrowski, *SYNC*. Eindhoven, Lecturis, 2023.

SYNC' is een fotoboek dat oproept tot reflectie in een tijd waarin de technologische vooruitgang steeds sneller lijkt te gaan. Meedoen en meegaan in deze schijnbaar maakbare wereld lijkt belangrijker geworden dan tot bezinning komen.

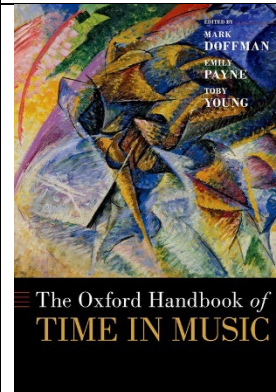
In een hoogmodernistische samenleving die zich grotendeels online afspeelt, is Maria Dabrowski zich met haar fotografie gaan richten op het vinden van een nieuwe balans. De foto's schetsen een zoektocht; terug naar een meer natuurlijk ritme waar we zo ver verwijderd van zijn geraakt, met aandacht voor de details en het dagelijkse.

De analoge fotoserie gaat een gelaagde interactie aan met de grafische vormgeving die in samenwerking met Studio Another Day is ontwikkeld. Het geheel wordt ondersteund door een kritische en bevragende tekst van Joris van Merwijk, die de subjectieve tijdsbeleving van de mens boven de gejaagde, objectieve tijd van het westen zet

Mark Doffman (ed.), *The Oxford Handbook of Time in Music*. Oxford, 2022

The contributions to the volume all register the centrality of time to our understanding of music and music-making and offer perspectives on time in music, particularly though not exclusively attending to contemporary forms of musical work.

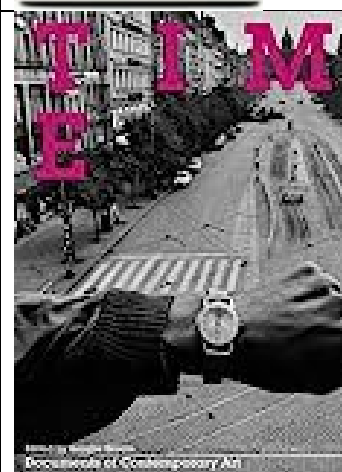
Peter de Graef, *Stil de tijd*. De Nieuwe Toneelbibliotheek, 2018.

Onze levens worden geregeerd door de klok. Vaak verzuchten we dat er te weinig uren in een dag zitten. Lummeltijd, sjoemeltijd, niks en vervelen... en tegelijkertijd een meer geïnspireerde invulling van onze dagen; dat zou toch heerlijk zijn. De tekst laat ons inzien hoe relatief die dwingende wijzers van de klok eigenlijk zijn. De tekst is geïnspireerd op de boeken Stil de tijd en Kairos van Joke J. Hermsen.

Groom, Amelia (ed.), *Time*. Whitechapel Gallery, 2013.

Contemporary art has explored such diverse registers of temporality as wasting and waiting, regression and repetition, déjà vu and seriality, idleness and unrealized possibility, non-consummation and counter-productivity, the belated and the premature, the disjointed and the out of sync - all of which go against sequentialist time and index slips in chronological experience. While theorists have proposed radical perspectives such as the 'anachronistic' or 'heterochronic' reading of history, artists have opened up the field of time to the extent that the very notion of the contemporary is brought into question.

Koen Haegens, *Neem de tijd: overleven in de toemaatschappij*. Ambo, 2012.

In dit boek gaat Koen Haegens op zoek naar de wortels van onze haast. Geen genoeg nemend met de geijkte oplossingen, onderzoekt hij wat er met onze tijd is gebeurd.

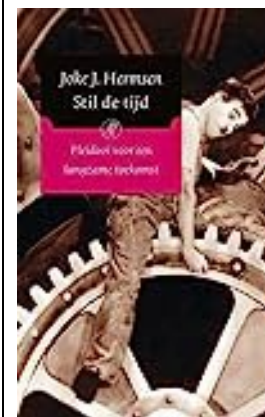
Koen Haegens, *Op zoek naar de verstrooide tijd*. Ambo|Anthos, 2023.

Met verwondering en humor onderzoekt Haegens hoe we tijd vermorsen, ongemerkt door onze vingers laten glippen, maar ook hoe we kunnen leren de tijd te nemen en te rekken.

Joke Hermsen, *Stil de tijd: pleidooi voor een langzame toekomst*. De Arbeiderspers, 2009.

Geen tijd hebben dat is een van de fundamentele ervaringen van onze tijd. Vanuit het gedachtegoed van denkers als Henri Bergson, Ernst Bloch en Peter Sloterdijk ontwikkelt zij een nieuwe visie op het fenomeen tijd, waarin zij een onderscheid aanbrengt tussen kloktijd en innerlijke tijd. Zij verkent het belang van rust, verveling, aandacht en wachten; ervaringen die sinds de Oudheid als belangrijke voorwaarden voor het denken en de creativiteit werden beschouwd, maar in het huidige economische tijdsgewricht nog weinig waardering krijgen.

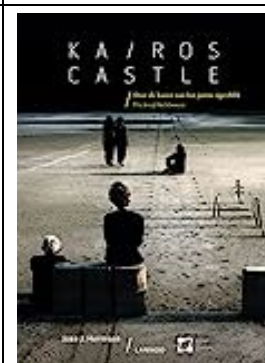
Joke Hermsen, *Kairos : een nieuwe bevoegenheid*. De Arbeiderspers, 2014

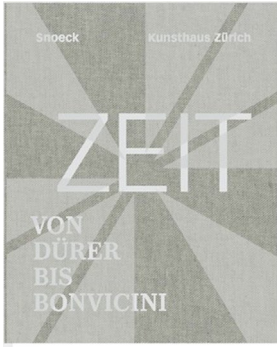

In Kairos houdt Hermsen een hartstochtelijk pleidooi voor een meer bevoegen tijd. We kennen Chronos als de lineaire, meetbare tijd, maar we zijn Kairos als 'de god van het geschikte ogenblik' vergeten.

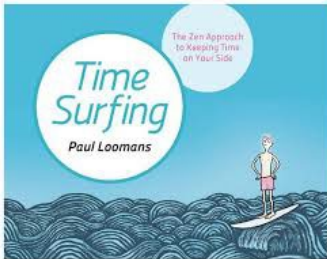

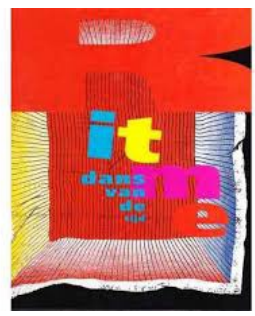

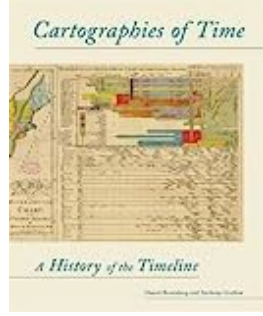

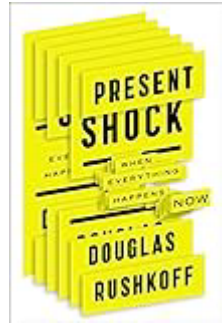
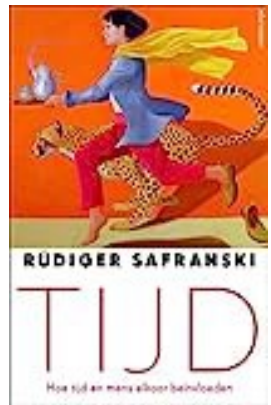
Joke Hermsen, *Kairos Castle: over de kunst van het juiste ogenblik - the art of the moment*. Lannoo, 2017.

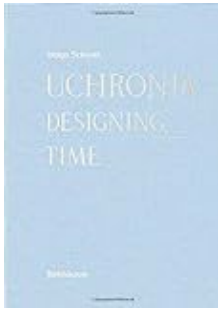

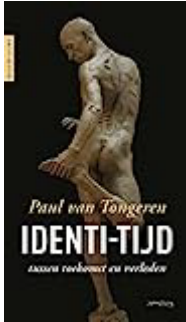

A book on 'the opportune moment', with Dutch philosopher and author Joke Hermsen as curator. We know Chronos as the Greek god of time. But who also knows his grandson Kairos, the god of 'the opportune moment', who provides unexpected insights and offers new opportunities?

<p>Cathérine Hug (ed.), <i>Zeit. Von Dürer zo Bonvicini. Eine Bildgeschichte von Zeitbegriffen</i>. Kunsthaus Zürich, Snoeck, 2023.</p> <p><i>Onlangs was er in Zürich een tentoonstelling over tijd in de kunst. Deze fijne documentaire gaat erover: Twist - Die Zeit in der Kunst - Komplette Sendung ARTE. Helaas alleen in het Duits, met een optie voor Duitse ondertiteling. Dit is de catalogus, die ook deels online te vinden is, met Engelse vertalingen van de essays.</i></p>	
<p>David Hinton, <i>Breath-space and seed-time, an essay</i>. Emergence Magazine (is an online magazine connecting ecology, culture, and spirituality), 2024</p> <p><i>The 5th paper edition of EM focuses on Time: deep time, geological time, kinship time, ancestral time, sacramental time. If we can recognize a different kind of Time, can we come to dwell within it? Exploring these questions through poetry, essays, interviews, and art, this volume invites us to imagine a Time and space where ecology, culture, and spirituality are again woven together.</i></p>	
<p>Thijs Lijster (ed.), <i>The future of the new: artistic innovation in times of social acceleration</i>. Valiz, 2018.</p> <p><i>Artists, theorists, and professionals working the art field reflect on the role of the arts in a world that is speeding up and changing through joint forces of globalization, digitization, commodification, and financialization. Can 'the new' in art still function as a source of critique in a world dictated by speed and acceleration?</i></p>	
<p>Jerzy Limon, <i>The chemistry of the theatre: performativity of time</i>. Palgrave Macmillan, 2010.</p> <p><i>Dealing with the most difficult problems concerning theatre, such as time, space, acting, language and conventions, this theoretical work approaches each of these complex issues from a temporal perspective, demonstrating that the majority of the basic issues linked to theatre may be discussed and analysed in this light.</i></p>	
<p>Paul Loomans, <i>Ik heb de tijd : een handleiding in tijdsurfen</i>. Ankh Hermes, 2015</p> <p><i>Stress komt niet alleen van buitenaf, maar vooral van binnenuit. De methode Tijdsurfen bestaat uit zeven 'natuurlijke aanwijzingen'. Je leert hoe je op je gevoel kunt vertrouwen bij de keuze van wat je gaat doen. Je doet daardoor de dingen niet alleen geïnspireerd, maar ook heel effectief. Je gaat een ongedwongen vorm van aandacht ervaren bij alles wat je doet.</i></p>	

<p>Paul Loomans , <i>Time surfing : the Zen approach to keeping time on your side.</i> Watkins, 2017</p> <p><i>An antidote to the ever-faster pace of modern life, Zen monk Paul Loomans presents a simple, seven-step system known as Time Surfing, which shows you how to reinject calm into your life and becoming peacefully efficient. In true Zen fashion, tips include: Do one thing at a time, and finish what you're doing and, more radically, tearing up your to-do lists and trusting your intuition instead: Your intuition is your best planner. If you trust it, it will provide you with a solid foundation of calm.</i></p>	
<p>Jenny Odell, <i>Tijd is. Op zoek naar een leven voorbij de klok.</i> Ten Have, 2023.</p> <p><i>Jenny Odell biedt een radicaal nieuw perspectief op wat tijd voor ons betekent. Vaak lijkt het alsof we de slaaf zijn van onze agenda, dat we tijd te kort komen om alle taken te volbrengen. Volgens Odell komt dit omdat we het slachtoffer zijn van een verkeerd begrip van tijd. Zij duikt in filosofie en geschiedenis, maar kijkt ook naar ervaringen van tijd in de wereld om haar heen. Daarnaast bespreekt ze hoe oorspronkelijke Amerikanen tijd ervaren en gaat daarbij terug naar haar eigen roots.</i></p>	
<p>Jenny Odell, <i>Saving time. Discovering a life beyond productivity culture.</i> Random House,</p> <p>Jenny Odell offers a radical new perspective on what time means to us. It often seems that we are slaves to our schedules, that we are short of time to accomplish all the tasks. According to Odell, this is because we are victims of a false understanding of time. She dives into philosophy and history, but also looks at experiences of time in the world around her. In addition, she discusses how native Americans experience time, going back to her own roots.</p>	
<p>Elisabeth den Otter (red.) <i>Ritme, dans van de tijd.</i> Koninklijk Instituut voor de Tropen, cop. 1999</p> <p><i>Catalogus van de gelijknamige tentoonstelling in het Tropenmuseum in Amsterdam van 16.12.1999-14.01.2001</i></p>	
<p>Hartmut Rosa, <i>Leven in tijden van versnelling: een pleidooi voor resonantie.</i> Boom, 2016</p> <p><i>Pleidooi voor resonantie: het zich openstellen voor ervaringen in de natuur, de kunst en religie die zorgen voor een betere relatie met de wereld, wat tegenwicht moet bieden aan maatschappelijke versnelling en vervreemding.</i></p>	

<p>Daniel Rosenberg and Anthony Grafton, <i>Cartographies of time</i>. Princeton Architectural Press, 2010.</p> <p><i>An overview of the history of the graphic representation of time through almanacs, charts, graphs, and other forms in the United States and Europe since 1450.</i></p>	
<p>Carlo Rovelli, <i>Het mysterie van de tijd</i>. Prometheus, 2018.</p> <p><i>Hoe begrijpen we de tijd? Als kind ervaren we de minuten en dagen van ons leven heel anders dan als volwassene; en de natuurkundigen van de achttiende eeuw zagen tijd op een radicaal andere manier dan hun hedendaagse collega's.</i></p>	
<p>Carlo Rovelli, <i>The order of time</i>. Allen Lane, 2018.</p> <p><i>Why do we remember the past and not the future? What does it mean for time to "flow"? Do we exist in time or does time exist in us? In lyric, accessible prose, Carlo Rovelli invites us to consider questions about the nature of time that continue to puzzle physicists and philosophers alike.</i></p>	
<p>Douglas Rushkoff, <i>Present shock : when everything happens now</i>. Current, 2013.</p> <p><i>According to Rushkoff, "presentism" is the new ethos of a society that's always on, in real time, updating live. Rushkoff shows how this trend is both exhilarating and disorienting. This was the goal of technology—outsourcing our memory was supposed to free us up to focus on the present. But we are in danger of squandering this cognitive surplus on trivia. Rushkoff shows how we can instead ground ourselves in the reality of the present tense.</i></p>	
<p>Rüdiger Safranski, <i>Tijd: hoe mens en tijd elkaar beïnvloeden</i>. Atlas Contact, 2016.</p> <p><i>Een filosofisch pleidooi voor aandacht en bezinning. Met onze moderne communicatiemiddelen lijken we de tijd naar onze hand te kunnen zetten: we kunnen van elk moment nú maken. Maar daarmee offeren we ook iets op, iets wezenlijks: het hoort tijd te kosten om een ervaring te verwerken en als die tijd er niet is, wordt de ervaring steeds minder waard. Hoewel de tijdbeleving van de religie - die tot in de eeuwigheid doorgaat - voor veel mensen niet meer is weggelegd, betekent dat niet dat we de tijd door onze vingers moeten laten glippen.</i></p>	

<p>Helga Schmid, <i>Uchronia: designing time</i>. Birkhäuser, 2020.</p> <p><i>This book investigates a new perception of time by exploring the concept of uchronia, a term derived from the Greek u-topos and meaning 'no time' or 'non-time'. Uchronia is a way of questioning, speculating on and designing new kinds of temporal systems that are more about being in tune than on time.</i></p>	
<p>Margriet Sitskoorn, <i>Tijd tekort, tijd genoeg : ontrafel je strijd met de tijd en leer om tijd genoeg te hebben</i>. Prometheus, 2022</p> <p><i>Bespreking van de psychologische aspecten van tijdbesteding, met adviezen en praktische oefeningen om een gevoel van 'tijd tekort' om te zetten naar 'tijd genoeg'.</i></p>	
<p>Paul van Tongeren, <i>Identi-tijd: tussen toekomst en verleden</i>. Prometheus, 2023.</p> <p><i>Paul van Tongeren onderzoekt in dit essay de relatie tussen tijd en identiteit en laat zien wat het betekent dat zowel ieder mens als de samenleving als geheel altijd uitgestrekt is tussen verleden en toekomst.</i></p>	
<p>Emmanuel Vaughan-Lee, Seanna Quinn, Bethany Ritz (Eds.), <i>Time [first hardcover edition of Emergence Magazine (vol.5)]</i>. Emergence Magazine, 2024</p> <p><i>This edition journeys through the many landscapes of Time: deep time, geological time, kinship time, ancestral time, sacramental time. If we can recognize a different kind of Time, can we come to dwell within it? A collection of new work from poets, writers, scholars, and artists this volume explores these questions and invites us to imagine a Time and space where ecology, culture, and spirituality are again woven together.</i></p>	
<p>Marcus Verhagen, <i>Viewing velocities : time in contemporary art</i>. Verso Books, 2023</p> <p><i>How have artists responded to our market-driven, tech-enabled culture of speed? Viewing Velocities explores a contemporary art scene caught in the gears of 24/7 capitalism. Marcus Verhagen builds on the work of theorists Jonathan Crary, Hartmut Rosa and Jacques Rancière</i></p>	

Barbara Visser, *TL/Tijdlamp*. Stroom, 2007

Een educatieve publicatie over het kunstwerk Tijd/lamp De TL/Tijdlamp is een kunstwerk in beperkte oplage ontworpen voor 18 Haagse scholen in het kader van de gemeentelijke percentageregeling. Het project bestaat uit een vreemd 'levend' apparaat -de TL/Tijdlamp- en een bijbehorende educatieve publicatie rond het thema tijd.

